

Arne Ivarsson

Hänt i Holaveden

Hösten 2009 avslutade jag mitt skrivande om Stavabygden – gränsbygden. Det omfattar 26 byar med människor, händelser, vägar, odling och bebyggelsehistoria under 400 år. Biblioteket i Ödeshög har nu lagt ut detta på nätet. Det finns också för utlåning att läsa för den som inte har dator.

Det var mina ögon som satte stopp för skrivandet då. Att läsa arkivhandlingar kräver pigga ögon. Mina ögon orkade inte längre. Jag var tvungen att sätta punkt. Men i begränsad omfattning kan jag ändå fortsätta med skrivandet.

I mitt källmaterial i datorn, har jag mycket som jag kan fortsätta att arbeta med. Många människoöden finns lagrade i min dator. Jag vill gärna berätta mera om människor och händelser som jag förut bara nämnt i korthet. Hur många berättelser det blir, det får vi se.

Dessa människoöden och händelser är både från äldre och nyare tid.

I mer än 40 år har jag samlat på uppgifter från gamla tider. Det har varit om händelser, om gammal folktro, om troll och spöken, men framför allt har jag velat berätta om människoöden.

Hör gärna av dig och lämna synpunkter på mina berättelser.

Jönköping i juni 2011

Arne Ivarsson
Kungsgatan 13,
553 31 Jönköping,
Tel 036/71 32 33
(arnei-1@hotmail.com)

När Tilda i Porsarp bröt lårbenet

Rune i Narbäck, min morbror, berättade för mig en gång om hur det gick till när Tilda i Porsarp brutit lårbenet. Det var möjligen år 1927 och långt innan telefonen kom till bygden. Det var också innan ambulans eller sjukbil fanns. Årtalet för Tildas benbrott är således lite osäkert. Tänk om vi kunnat fråga henne själv.

Personbil fanns från 1926 i bygden. Det var Bil-Anton i Stava som var den förste. Men det var bara för sittande personer.

Tilda i Porsarp hade brutit lårbenet. Hur det gått till när benet bröts förtäljer inte historien. Men Tilda blev lagd i sin säng och där låg hon. Hon kunde inte flyttas på annat sätt än liggande.

I denna svåra situation sändes bud till Viktor Andersson i Narbäck, en grannby till Porsarp. Han hade två bra hästar och en stor flakvagn. Viktor brukade ofta hjälpa till med transporter till Ödeshög och Gränna. Han skjutsade bl.a. skomakarmästare Hedin till torget i Gränna och torget i Ödeshög varje vecka med skor och stövlar.

Viktors hästar spändes för flakvagnen och färden gick till Östergården i Porsarp. Tilda låg i sin säng. Hela sängen, med Tilda i, bars ut och ställdes på vagnen. Viktor körde så den långa vägen till Ödeshögs järnvägsstation. Vi kan anta att det var en skakig och plågsam resa.

Vägarna var steniga och ojämna och vagnarna på den tiden hade bara järnhjul. Gummihjul fanns inte då. På järnvägsstationen i Ödeshög lastades sängen, och Tilda i den, på en godsvagn. Tilda fick sedan åka godsvagn till Vadstena. Hur transporten skedde från järnvägsstationen i Vadstena till lasarettet där förtäljer inte denna historia.

Tilda klarade både benbrottet och transporten och kom efter en tid åter hem och levde ytterligare ett antal år i Porsarp.

Min morbror Rune har berättat denna händelse. Rune dog i april 2011. Han var en god förmedlare av gamla minnen, gamla tider.

Kanske bör jag säga något mer om Tilda i Porsarp. Vem var hon? Hon var född 1847, dotter till bonden Johan Petersson och hans hustru Maja Stina Nilsson i Porsarp. Hon gifte sig 1871 med Anders August Danielsson. De firade sin 60-åriga bröllopsdag den 24 april 1931. Då var de båda i god vigör. Men senare under året blev Tilda sjuk. Hon avled den 11 december 1931, 84 år gammal. Tidningarna skrev att hon efterlämnade minnet av en arbetsam och strävsam kvinna.

Tildas man, Anders Danielsson, var tolv år äldre. Han avled, 97 år gammal, den 2 januari 1932, således bara några veckor efter sin hustru. Han var då Ödeshögs sockens äldste invånare.

Vad kan vi säga mera om Tilda och hennes man. Jo, de hade sex barn. Fyra av dem lämnade hemmet tidigt. Kvar hemma bodde slutligen bara den yngsta dottern Amanda, känd som Manda i Porsarp. Hon var en trogen besökare av mötena i missionshuset och var länge med i sångkören. Deras gård, Östergården i Porsarp, övertogs av dotterdottern Anna Strand, gift med Eskil från Holkaberg.

Tilda och Anders var aktiva i missionsverksamheten i Stava, men också i nykterhetsarbetet. År 1890 bildades en blåbandsförening i Stava. En av de första medlemmarna var Anders Danielsson. Denna förening förde sedan en tynande tillvaro. Verksamheten var en tid nedlagd.

Men 1906 skedde en omstart, då med Karl Järnström i Stava som ordförande. Denne förening firade i januari 1931 sitt 25-årsjubileum. Därvid påmindes deltagarna om den äldre blåbandsförening som bildades 1890. Tre medlemmar fanns kvar från denna förening, nämligen Anders Danielsson i Porsarp, Frans Palm i Porsarp och Karl Andersson i Lilla Krokek.

När vi på detta sätt går tillbaka i skeendet på olika områden i samhället kan vi konstatera att många insatser för vårt välbefinnande gjorts genom tiderna.

Tilda och Anders är värda att minnas.

Slutligen en fråga om ambulansbil till Ödeshög. En sådan kom 1927. Det var Ödeshögs första ambulans. Den kostade sex tusen kronor och levererades den 10 januari 1927. Men den var då inte färdig att använda. Vissa tillstånd skulle utfärdas och instruktioner skulle skrivas. Detta framgår av en artikel i Östgöta-Bladet tisdagen den 11 januari 1927.

Detta gör att vi kanske kan tro att Tilda bröt sitt ben redan 1926.

Arne